

ΙΣΤΟΡΙΑ

ΓΙΑ ΟΣΟΥΣ ΔΙΑΒΑΖΟΥΝ ΤΗΝ ΑΡΧΗ, ΤΟ ΤΕΛΟΣ
ΚΑΙ ΤΙΣ ΜΕΣΙΑΝΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

Γυναίκος οὐδὲν χεῖρ' ἀνὴρ ληΐζεται
ἰσθλῆς ἄμεινον

Σίμων. Ἀμοργ.

Πρόλογος

Πρώτος μπήκε μέσα ἔστη σάλα ὁ κ. Λεονῆς μὲ μεγάλη βία, καὶ πολὺ ἀπόρησε, πῶς κανεὶς ἄλλος ἀπ' τοὺς προσκαλεσμένους δὲν εἶχε φτάσει προηγήτερα του. Ἡ κυρία Σιδέρη ἦταν ντυμένη μὲ μεγάλη πολυτέλεια, καὶ τὴν ἐπικίσε ἐκεῖ πού κοιτάζονταν μπροστά ἔς τὸ μεγάλο καθρέφτη τῆς σάλας, κι' ἔσπασε μὲ τὴν ἄκρα τοῦ μαντιλιοῦ τὰ φρύδια της. Μόλις ὅμως ἄξαφνα εἶδε τὸν κ. Λεονῆ, καὶ γέλασε γλήγορα, ἔπειτα, κάνοντας τὴν ἀδιάφορη, ἄρχισε ν' ἀερῖζεται μὲ τὸ μαντιλί.

— Ἀ καλησπέρα, κύριε Λεονῆ, εἶπε.

— Καλησπέρα σας, κυρία μου. Βλέπω πῶς εἶμαι ὁ πιὸ πρόθυμος ἀπ' ὅλους σας τοὺς φίλους.

— Σὰς εὐχαριστῶ γιὰ τὴν προθυμία σας...

Εἶναι τόσο βαρετὸ νὰ περιμένῃ κανεὶς μοναχὸς του μισὴ ὥρα ἀκόμα...

Μεγάλη στενοχώρια ἔπιασε τὸν κ. Λεονῆ.

— Σὰς παρακαλῶ νὰ μὲ συχωρέσετε, μουρμούρισε. Πρώτη φορά πού μὲ γελάει τὸ ρολοῖ μου, κι' ὡς τόσο τὸ νόμιζα ὡς τώρα πιὸ σωστὸ κι' ἀπ' τὸν ἴδιο τὸν Πάπα...

Καὶ μιλώντας αὐτὰ, ἔβγαλε ἀπ' τὴ τσέπη τὸ μαλαματένιο του ρολοῖ, καὶ παρατήρησε μ' ἀπορία μεγάλη πῶς τὰ λόγια τῆς κυρίας Σιδέρη τέριαζαν ὡς τὸ τελευταῖο δευτερόλεπτο. Μὰ ἐκεῖ πού κοίταξε αὐτὸς τὸ ρολοῖ καταζαλισμένος, τὸν κοίταξε κι' ἐκείνον ἡ κ. Σιδέρη χαμογελῶντας μ' ἕνα χαμόγελο πολὺ μαργιότικο.

Μὰ δὲν ἦταν δυνατὸ νὰ κοιτάξῃ ὁ κ. Λεονῆς τὸ ρολοῖ ὡς τὸ τέλος τοῦ κόσμου. Σήκωσε λοιπὸν τὸ κεφάλι λίγο λίγο καὶ μὲ κόπο — λὲς καὶ τὸν τραβοῦσε τοῦ ρολοιοῦ τὸ πρόσωπο σὰ φιδιοῦ μάτι — κι' ἐτοιμάζονταν νὰ μουρμουρίσῃ καὶ πάλι συχώρεσι. Ὅταν ὅμως εἶδε τὸ περιγελαστικὸ ἐκεῖνο χαμογέλιο, σὰ νὰ κατάλαβε τὸ νόημά του, κοκκίνισε σὲ κάθε μέρος ἄτριχο τοῦ προσώπου του, καὶ τὰ παρακάλια πού μισομασοῦσε τὰ κατάπιε γιὰ πάντα.

— Πρέπει ὅμως καὶ νὰ πῶ, κύριε Λεονῆ, τοῦ ἔκαν ἐκείνη, πῶς σὰς εὐχαριστῶ πολὺ γιὰ τὴν προθυμία σας, μὰ σὰς εὐχαριστῶ γιὰ λογαριασμὸ ἄλλου...

— Ἡμουνκα βέβαιος, σὰς βεβαιώνω...

— Αὐτὸς ὁ ἄλλος θὰ τὸ καταχαίρουνταν, νὰ μάθαινε τί ἔτυχε.

— Κυρία μου, νὰ σας τὸ ξηγήσω πῶς ἔγινε τὸ λάθος...

— Θὰ φροντίσω ὅμως νὰ τὸ μάθῃς.

Ὅλον αὐτὸ τὸν καιρὸ ὁ κ. Λεονῆς ἔβγαζε καὶ ξανάβγαζε πάλι σ' τὴν τσέπη τὸ μαντιλί, καὶ σφύγγιζε πότε μὲ τὸ ἕνα πότε μὲ τ' ἄλλο χεῖρι τὸν ἰδρωτὰ, πού ἀνάβρυξε ἔς τὸ μέτωπό του τόσο περισσότερο, ὅσο στέρευαν πιὸ πολὺ οἱ ἰδέες μέσα σ' τὸ μυαλό του. Ἐὶς μυστικὸ του, πού τὸ εἶχε φυλαγμένον μ' ἐπιμονὴ μασόνου, τὸ ἔβλεπ' ἐκεῖ σ' τὸ χαμογέλιο τῆς κυρίας Σιδέρη φανερωμένον γιὰ πάντα, κι' ἀληθινὰ παρακαλοῦσε ν' ἀνοίγῃ ἡ γῆ ἐκεῖ πού στέκονταν καὶ νὰ τὸν κατάπιε, ὅπως τὸ Δὸν Χουάν σ' τὰ παλιά τὰ χρόνια.

— Παράξενον ἀλήθεια εἶσαστ' ἐσεῖς οἱ ἐρωτευμένοι, πρόσθεσε ἡ κυρία Σιδέρη. Ἡ ἀγάπη θέλει τόσο φρόνησι, ὅπως λέει τὸ τραγοῦδι, μὰ ἐσεῖς ὅλο τὸ ἐναντίον φέρονεστε μὲ τὴν πιὸ μεγάλη ἀσυλλογισιά. Ἐμεῖς οἱ γυναῖκες, καθὼς θυμάμαι, σὲ τέτοια σοβαρὰ πράγματα, φωνάζουμε καμιὰ φιλενάδα μας, πιστὴ καὶ δοκιμασμένη, τὰ λέμε μαζί, κ' ἔπειτα φέρονουμε τὸν κόσμον ἄνω κάτω, χωρὶς μῆτε τοῦ ἡλίου τὸ μάτι νὰ μὰς καταλάβῃ· ἐκεῖ φυλάτε τάχα τὸ μυστικὸ μονάχοι σας — γιὰτι δὲ μπιστευέστε καὶ τὸν πιὸ στενὸ σας φίλον, — ἀληθινὰ ὅμως τὸ μὴνᾶτε σ' τοὺς πατέρες, σ' τὰς μητέρες, καὶ σ' ὅλο τὸ ἄλλο συγγενολοῖ, καὶ κράζετε καὶ τὸν κόσμον νὰ καμαρώσῃ τὰ περιστατικὰ τῆς ἀγάπης σας. Γιὰ καλὴ σας τύχη ὅμως, οἱ μητέρες συμμαχοῦνε μαζί σας, κι' ὅσο γιὰ τοὺς πατέρες, αὐτοὶ σὲ τέτοιες δουλειὰς εἶνε στραβοὶ σὰν κουταβάκια νεογεννημένα...

Ἡ κυρία Σιδέρη εἶχε κι' ἄλλες φιλοσοφικὰς ἰδέες ν' ἀραδιάσῃ γιὰ τοὺς ἐρωτευμένους καὶ τοὺς πατέρες, μόνον κατὰ καλὴ τους τύχη καὶ τῶν δυνῶν προβάλανε σ' τὸ κατῶφλι τῆς σάλας κι' ἄλλοι προσκαλεσμένοι. Ἦτανε, Ἰωάννης, ὁ κ. Φωκᾶς μὲ τὴν κόρη του, κι' ἀπὸ πίσω ἔρχονταν ἕνας κῆποιος Κόντες Ἕλληνας (γιὰτι ἔχουμε καὶ τέτοιους), πού τὸ ἄδειο του στομάχι ἔτρεπε ἀπὸ χαρὰ, καρτερῶντας πλοῦσιον τραπέζι.

Ἦτανε καιρὸς. Γιὰτι ὁ κ. Λεονῆς λίγο λίγο ἀποσβολώνονταν, κι' ἀπὸ εὐγνωμοσύνη ἔσφιξε τὰ χεῖρια ὅλων τῶν νεοφερμένων μὲ μεγάλη δύναμη, μὰ δὲ συλλογίσθηκε κι' ὅλας πῶς τοῦ Κόντε ἡ πεινασμένη κατὰστασις δὲ βαστοῦσε σὲ τέτοια ξεχειλίσματα.

Ἰστέρ' ἀπὸ κείνους ἄλλες κι' ἄλλοι προσκαλεσμένοι. Μέσα σ' αὐτοὺς ἦταν κι' ἕνας νεοφτασμένος ὁμογενὴς, πού φημιζότανε μὲ μυθικοὺς θησαυροὺς, κι' ἔμπαινε μέσ' σ' τὴ σάλα περήφανα καὶ τριαστὰ μὲ τοὺς χρηματικούς του τίλους. Χαϊρέτησε μὲ κοσμοπολιτικὰ χάρη, κι' ἔπειτα ἔρριξε μιὰ ματιὰ γύρω γύρω, μὲ σκοπὸ νὰ βρῇ τὸν πιὸ ὑπομονητικὸ ἀπ' ὅλους ἐκεῖ, καὶ ν' ἀδειάσῃ σ' αὐτὸν τοὺς θησαυροὺς τῶν λόγων του. Ὁ κ. Λεονῆς ἔτυχ' ἐκεῖ κοντὰ, κι' ἦταν ὁ

μόνος αδοκίμαστος απ' τούς γνωρίμους του, γιατί όλ' οι άλλοι είχαν άλλοτε δείξει, ποιός πολύ ποιός λίγο, τὸ βαρεμό τους με τὸς ἀτελείωτες κουβέντες τοῦ κ. Πλουτάκη. Πῆγε λοιπὸν κοντά του καὶ τοῦ εἶπε με κοσμοπολιτικὴ γλῶσσα, (τούς λόγους του ὅμως ἐγὼ με εὐκολία τοὺς μεταφράζω σ' τὴ συνειθισμένη ἐλληνικὴ) :

— Καλησπέρα, κύριε Λεονῆ. Ἐχω καιρὸ νὰ σας δῶ, καὶ νόμιζα πὼς λείπατε απ' τὴν Ἀθήνα γιὰ δουλειές σας. Μήπως ἤσαστε σ' τὴν Πόλη;

— Ὅχι, ἤμουνα....

— Σ' τὴ Γαλλία ἴσως;

— Ὅχι, σ' τὴν Ἀ...

— Ἀλεξάνδρα. Ὡραῖος τόπος, μὰ τὸ Κάιρο εἶνε πολὺ πιὸ ὠραῖο.

— Ἀφοῦ τὸ λέτε.... Δὲν ἤμουνα ὅμως ἐκεῖ. Ὅλο αὐτὸ τὸν καιρὸ ποῦ δε με βλέπατε, ἐγὼ ἔμενα ἐδῶ.

— Σ' τὴν Ἀθήνα; Περιέργο!

— Κι' ὅμως....

— Σας πιστεύω.... Κι' ἐγὼ απ' τὸν καιρὸ ποῦ γύρισα, ὕστερ' απ' τὸ τελευταῖό μου ταξίδι, μένω πάντα ἐδῶ. Μὰ νὰ σας πῶ τὴν ἀλήθεια, στενοχωριέμαι. Εἴκοσι χρόνια τώρα συνείθισα νὰ δουλεύω....

Αὐτὴ τὴν ὥρα ἔμπαινε μέσα ὁ κ. Τρανταφύλλης με τὴ γυναῖκά του καὶ τὴν κόρη του. Τὸν κ. Τρανταφύλλη φαντασθῆτέ τον ὅπως σας ἀρέσει, καθὼς καὶ τὴ γυναῖκά του. Ἡ κόρη ὅμως ἦτανε σπάνιο πλάσμα. Ἀνάστημα ἤγλη καὶ λυγιστὸ σὰν κυπαρίσσι. Τὰ μάτια της ἔξυπνα καὶ μαύρα, λὲς καὶ χύνανε φωτιές καὶ μέσ' απ' τὴν παρθενικιά τους δαίλια. Καὶ τί νὰ πῆς γιὰ τὰ χεῖλια; Εὐτυχισμένος, δυὸ καὶ τρεῖς φορές, ὅποιος τὰγγίξῃ.

Ἄμα μπῆκε ἡ κοπέλλα, εἶδες κι' ἔγινε ἄνω κάτω τὸ πρόσωπο τοῦ κ. Λεονῆ. Κοκκίνισε, κιτρίνισε, πέρασε με τὴν ἀράδα απ' ὅλα τὰ χρώματα ποῦ δείχνει καὶ τὸ πρίσμα, τελειώνοντας πάλι σ' τὸ βαθὺ τὸ κόκκινο. Τοῦ ἦταν ἀδύνατο νὰ σηκώσει ἀπὸ πάνω της τὰ μάτια, κι' ὡς τόσο πάσχιζε νὰ κἀνῃ τὸν ἀδιάφορο, σὰν νὰ μὴν ἔτυχε τίποτα. Καὶ χωρὶς νὰ κοιτάξῃ τὴν κυρία Σιδέρη, ἐνοιθε κάπως τὸ χαμογέλοιό της ἐκείνο τὸ μαργιόλικο ποῦ τριγύριζε πάντα ἀπάνω σ' τὰ χεῖλια της, κι' αὐτὴ ἡ ἰδέα πολὺ τότε στενοχωροῦσε. Τὰ λόγια τοῦ κ. Πλουτάκη βουζῶν σ' τ' αὐτιά του σὰν κρότος λυτοῦ ταμπούρου, καὶ δε θὰ ἦτανε δύσκολο σ' αὐτὸ τὸν κύριο νὰ καταλάβῃ πὼς ἔλειπε απ' τὴν ὀμιλία τὸ ἓνα απ' τὰ δύο ἀναγκαῖα πρόσωπα, γιατί ἦτανε ἐκεῖ ὁ μιλητής, ἔλειπε ὅμως ὁ ἀκουστής. Μοναχὰ ὁ κ. Πλουτάκης, μιὰ καὶ θυμήθηκε τὰ δοξασμένα χρόνια τοῦ ἐμπορίου του, — ὅπως θυμάται σ' τὰ γεράματά του στρατιώτης παλιὰ πολεμικὰ κατορθώματα,

— συγκινήθηκε κατὰκαρδα, καὶ λίγο καὶ δάκρυα ν' ανεβόυνε σ' τὰ μάτια του. Ἐκκολούθησε λοιπὸν μ' ὄψι μεγάλη κι' ἐνθουσιασμό.

— Γιατὶ εἴκοσι χρόνια τώρα συνείθισα νὰ δουλεύω, καὶ παλιές συνήθειες τόσο εὐκόλα δὲν τὲς ξερριζώνεις. Εἴκοσι χρόνια, καὶ τί χρόνια! Ἄν βλέπατε πὼς δούλευα! Μόλις κοιμώμουνα λίγες ὥρες, μὰ καὶ κοιμισμένος ἔβλεπα δουλειές σ' τὰ ὄνειράτά μου...

— Καλέ, τί μοῦ λέτε!

— Σας δίνω τὸ λόγο μου. Προχτὲς τὸ ἔλεγα σ' τὸν κ. Ἀμύριστο, καὶ βρωτήστέ τον. Καὶ νὰ μὴ σας φανῇ καὶ παράξενο! δούλευα, γιατί κέρδιζα... Ἦ ἀγῶγι, καθὼς ξέρετε, ξυπνάει τὸν ἀγωγιάτη... Θυμάμαι μάλιστα σ' τὸν Κριμαϊκὸ πόλεμο....

Ὁ κ. Λεονῆς ἄρχισε νὰ φοβᾶται, μήπως τοῦ ἀραδιάσῃ μπροστά του ὅλο τὸ ἱστορικὸ τοῦ Κριμαϊκοῦ πολέμου μαζί με περιστατικὰ απ' τὴ δική του ζωὴ. Τότε σταμάτησε λοιπὸν μιὰ στιγμὴ, καὶ τοῦ εἶπε:

— Δὲ σας φαίνεται πὼς κάνει ζέστη ἐδῶ;

— Ναι, ἀλήθεια, καλὰ λέτε, κάνει πολὺ ζέστη... Ἄς βγοῦμε σ' τὸ μπαλκόνι, νὰ σας διηγηθῶ, τί ἔτρεξε.

Μ' αὐτὰ τὰ λόγια τράβηξε κατὰ τὸ μπαλκόνι, κι' ἀπὸ πίσω ὁ κ. Λεονῆς. Αὐτὸς ὅμως, ἄμα ἔφτασε κοντά σ' τὴν πόρτα, ἀντὶ νὰ περάσῃ ὄξω, σὰν τὸν ἄλλο, ἔστριψε δεξιά μ' ἓνα «μὲ συγχωρεῖτε», καὶ σὲ λίγο βρέθηκε σ' τὸ πλάι τοῦ κ. Τρανταφύλλη καὶ τῆς κόρης του.

Μόλις εἶχαν καιρὸ νὰ ποῦν δυὸ τρία λόγια. Τὰ λόγια αὐτὰ τὰ ξέρετε· εἶναι κλασσικὰ, στερεότυπα σὰν τὴ Χριστομάθεια τοῦ Ῥαγκαβῆ. Ἀρχίζουν με τὸ καλησπέρα σας, κι' ὕστερα ἔρχονται σὲ μερικὰ μετεωρολογικὰ γιὰ τὸν καιρὸ, τὰ σύννεφα, τὴ βροχί....

Νὰ ὅμως, ὁ δούλος λέει πὼς τὸ τραπέζι εἶναι ἔτοιμο. Οἱ προσκαλεσμένοι πηγαίνουν σ' τὴν τραπεζαρία, κι' ἀστράφτουν. τοῦ Κόντε τὰ μάτια.

Κι' ὁ κ. Λεονῆς ἔδωκε τὸ μπράτσο του σ' τὴν κυρία Τρανταφύλλη, καὶ τὴν πῆγε ὡς τ' ἀμάξι, κι' ἀκολουθοῦσε ἀπὸ πίσω ὁ κ. Τρανταφύλλης με τὴν κόρη του. Πρὶν ὅμως ξεκινήσῃ τ' ἀμάξι, καλονυχτίζοντας τὸν κ. Τρανταφύλλη, τοῦ εἶπεν ὁ κ. Λεονῆς:

— Ἢ μὲ δώστε τὴν ἄδεια νὰ σας δῶ σπῆτι σας αὔριο, κ. Τρανταφύλλη;

Πρὶν ὅμως ἀνοίξῃ αὐτὸς τὸ στόμα, εἶπε ἡ καλῆτερα φώναξῃ ἡ κυρία:

— Βέβαια, κ. Λεονῆ, καὶ με μεγάλη χαρὰ!

Κι' ἡ κόρη, τὴν ἔπιασε ἄξαφνα μεγάλη ἀποθυμιά, νὰ κυττάξῃ τ' ἄστρα καὶ τὸν οὐρανὸ, καὶ σήκωσε τὸ κεφάλι ἀπάνω. Μ' ἂν ἦτανε μέρα, θὰ βλεπε κανεὶς τὸ πρόσωπό της τὸ χαριτω-

μένο να κοκκινίση, σά να τῆς πῆρε φωτιά μέσα σ' τις φλέβες τὸ αἷμα.

Κεφάλαιο II'.

"Εξη μῖνες ὕστερ' ἀπ' τὸ γάμο.

"Ήταν περασμένες οἱ τρεῖς ὕστερ' ἀπὸ τὰ μεσάνυχτα, σὰν ξεκίνησαν νὰ γυρίσουν σπίτι. Ὁ χορὸς ἦταν πολὺ ζωηρὸς, κι' ὁ κ. Λεονῆς χόρευε μὲ μανία. "Όσο ὅμως κι' ἂν χόρευε αὐτός, ἡ γυναϊκά του τόνε ξεπέρασε. "Ήταν ἡ δύστυχη ἀποκαμωμένη, καὶ μέσα σ' τ' ἀμάξι ἄρχισαν νὰ τῆς μισοκλείνουν τὰ μάτια ἀπὸ τὸν κόμπο καὶ τὴ νύστα, κι' ὅταν πιά στάθηκε τ' ἀμάξι μπροστὰ σ' τοῦ σπιτιοῦ τὴν πόρτα, ἀναγκάστηκε νὰ τὴν ζυπνήσῃ ὁ ἄντρας τῆς μ' ἓνα μαλακὸ φιλὶ ἀπάνω σ' τὸ γλυκὸ τῆς μαγουλάκι.

"Ὡς τόσο, καὶ μ' ὅλη τῆς τὴν κούραση, πῆγε πρῶτα μπροστὰ σ' τὸ μεγάλο τῆς τὸν καθρέφτη, καὶ κοιτάχτηκε δεξιά κι' ἀριστερὰ μὲ μιὰ σταλιά περιφάνεια — μὰ μπροστὰ σὲ τέτοια ὀμορφιά δὲν μπορούσε νὰ μένη τυφλὴ κι' ἡ πιὸ φυσικὰ γυναϊκα.

— Νὰ ξέρῃ πῶς ἐγὼ πλάγιασα, εἶπε ὁ κ. Λεονῆς, ἀφοῦ πρῶτα γδύθηκε καὶ γώθηκε μέσ' σ' τὰ σιεπάσματα καὶ σὺ δὲ φαίνεσαι σὰ νὰ τὸ 'χῃς σκοπὸ νὰ χωρισθῆς ἀπ' τὰ στολίδια σου.

— Εἶμαι πολὺ εὐχαριστημένη μ' αὐτὸ τὸ φῶρεμα, τοῦ ἀπάντησε ἐκεῖνη. Εἶναι ράφτρα μ' ἐπιστήμη ἢ Λιζιέ... Μὰ γιὰ κοιτάξε καὶ τοῦτο τὸ λουλουδι... ἐδῶ πλάγια σ' τὸ κεφάλι μου... τί ὠραῖο ποῦ εἶναι! Καὶ πῶς νὰ μὴν εἶναι ὠραῖο, ἀφοῦ ἐσὺ μοῦ τὸ διάλεξες... Αὐτὸ τὸ λουλουδι θὰ τὸ φυλάξω.

— Δὲν ξέρω, ἂν θὰ ἦταν καὶ τόσ' ὠραῖο, ἂν δὲν τὸ φοροῦσαν τὰ μαλλιά σου... τὸ κμαῖριονα ὅλη τὴν ὥρα σ' τὸ χορὸ.

— Μάλιστα, μάλιστα! Ἐγὼ ξέρω πῶς σ' ὅλο τὸ χορὸ μῆτε μιὰ φορὰ δὲν καταδέχθηκε ἡ ἀφεντιά σου νὰ χορέψῃ μαζί μου...

Κι' ἄρχισε τότε νὰ βγάξῃ τὸ φῶρεμά τῆς, καὶ τὸ ἔβαλε προσεχτικὰ ἀπάνω σ' ἓνα σκαμνὶ ἐκεῖ σ' τὸ πλάι. Ἐπειτα γιόμισε νερὸ τὸ ποτήρι, κι' ἔβαλε τὸ λουλουδάκι μέσα. Κατόπι γύρισε μπροστὰ σ' τὸν καθρέφτη, κι' ἄρχισε νὰ πλέχνει τὰ μαλλιά τῆς, ποῦ πλούσια καὶ κατὰμυρα χύνουσαν τριγύρω σ' τοὺς ἀσπρουδερούς τῆς ὤμους. Ὁ κ. Λεονῆς, ποῦ ἔτι ἄρχιζε νὰ τὸν παίρνῃ ὁ ὕπνος, μὲ μισοκλείσιμένα τὰ μάτια θεωροῦσε τὰ μαλλιά τῆς, ποῦ λαμποκοποῦσαν.

— Μὴ ξεχνᾷς, ἀγάπη μου, εἶπε, ἀπαντῶντας σ' τὰ παράπονά τῆς, πῶς τὸ βιβλιαράκι σου γιόμισε ὀνόματα, πρὶν ἐγὼ καλοκαταλάβω ποῦ βρίσκουμαι. Ἄν σ' ἔνοιαζε γιὰ μένα, ὅπως λέε, δὲν ἦτανε δὰ καὶ τόσο δύσκολο ν' ἀφήσῃς ἀνοιχτὸ ἓνα βάλει καὶ γιὰ τὸν ἄντρα σου. Φαίνεται ὅμως

πῶς μέσ' σ' τὲς δόξες σου τὸ ξέχασες πῶς ὑπάρχω σ' τὸν κόσμο... Ἐσεῖς οἱ γυναϊκες εἴσαστε τόσο μάταιες!

— Καλὲ ἐκεῖνο τὸ βιβλιαράκι ἀφανίστηκε ἀπ' τὰ χέρια μου, καὶ δὲν τὸ ξαναεἶδα, παρὰ μόνο σὰ γιόμισε ὀνόματα ἀπ' τὴν ἀρχὴ ὡς τὸ τέλος... Δὲν ξέρω, γιὰτὶ νὰ μὲ προτιμήσουν ἔτσι ἐμένα οἱ καθαλλιέροι... Νὰ ἐκεῖ κοντὰ ἦταν ἡ κόρη τοῦ κ. Φωκᾶ, κι' ἀλήθεια πολὺ μὲ στενοχωροῦσε σὰν τὴν ἐβλεπα ποῦ δὲν χόρευε ὅσο ἔπρεπε.

— Ναι, Ἐλένη μου, ἡ νεολαία ἔπρεπε νὰ εἶναι πιὸ εὐγενικὰ. Δὲν ἦτανε σωστό...

— Καὶ βέβαια ὄχι! Χάρηκα πολὺ σὰν σὲ εἶδα ποῦ χόρευες μαζί τῆς ... καὶ σοῦ συχωρῶ τὴν ἀδιαφορία σου γιὰ μένα... Καὶ εἶναι τόσο καλὴ κόρη!

— Ὦ, ναί...

— Εἶχα κι' ἐγὼ μεγάλη ὄρεξη νὰ γυρίσω τὴ ράχη σ' ἓνα δυὸ ἀπ' τοὺς καθαλλιέρους μου, καὶ νὰ τὸ ἐκδικηθῶ τὸ καμμένο τὸ κορίτσι ... ἐκεῖνος μάλιστα ποῦ μὲ βισάνιζε μὲ τὴ γεννιολογία του, κι' ὅλο μοῦ ξηγοῦσε ἀπὸ ποῦ παράγεται τ' ὄνομά του. Ἐλεγε πῶς ὁ παπποῦς του ἢ ὁ παραπαπποῦς του, ὁ πρῶτος κόντες Καραμέλλας, καταγότανε ἀπ' τὴ Βεσσαραβία. — Εἶναι ἀληθινὸ αὐτὸ τὸ πράγμα;

— Πρέπει νὰ καταγότανε ἀπ' τὴ Βεσσαραβία, εἶπεν ὁ κ. Λεονῆς, ἐξὴν ἂν καταγότανε ἀπὸ κανέναν ἄλλον τόπο.

— Καὶ σὰν ποῦ εἶναι αὐτὴ ἡ Βεσσαραβία;

— Ἡ Βεσσαραβία, εἶπε ὁ κ. Λεονῆς, ποῦ λίγο λίγο τὸν κυρίευε ὁ ὕπνος, βρίσκεται σ' τὴν Ἀσία, σ' τὰ δυτικὰ τῆς Ἀφρικῆς καὶ χωρίζεται σὲ δύο, σ' τὴν Εὐτυχημένη καὶ σ' τὴν Πετροῦδισσα.

— Κι' αὐτὲς καταγότανε ἀπ' τὴν Εὐτυχημένη;

— Δὲν τὸ ἀναφέρει ἡ ἱστορία...

— Κι' ἔπειτα μὲ ζάλιζε μὲ τὰ γαλλικὰ του, σὰν νὰ μὴν ἔξερε τὴ γλῶσσά μου... Καὶ τί γαλλικὰ, Παναγιὰ μου! ἡ μαγειρίσά μας τὰ ξέρει καλύτερα.

— Ἄ, ξέρει καὶ γαλλικὰ ἡ μαγειρίσσα;

— Ὁχι. ὁ κόντες Καραμέλλας... Ξέρει, λέει, τέσσερις γλῶσσες, μὰ θαρρῶ πῶς ἡ πολυμαθειὰ τουτοῦ χρησιμεῖει μοναχὰ γιὰ νὰ λήη ἀνοησίες σὲ τέσσερις γλῶσσες. Ἐγὼ δε νοιώθω, τί τοῦ βρίσκει ἐκεῖνη ἡ κυρία, ἡ κοντὴ καὶ παχουλὴ, καὶ ῥοδοκοκκινίζει σὰν τὸν κοιτάξῃ.

— Μήτ' ἐγὼ....

— Αὐτὴ ἡ κυρία εἶναι ξαδέρφη ἐκείνου τοῦ κυρίου ποῦ κουβαλεῖ ὀμολογίες δανείων καὶ μέσα σ' τὲς τσέπες τῆς βελῶδας του. τοῦ κ. Πλουτᾶκη... Ἄλλο εἶδος ταραχῆς αὐτὸς πάλι! Δὲν εἶναι κακὸς, μὰ ἔχει μιὰ μωρολογία! Ξέρεις μὲ πῆρε σ' τὸ δεῖπνο. Μόλις μπήκαμε μέσα, κι' ἄρ-

χισε νὰ κοιτάζῃ μὲ μεγάλη περιέργεια τὸ τραπέζι καὶ τὰ πράματα τοῦ τραπεζίου. «Βλέπετε» μού λέει κρυφά «τὰ λουλούδια δὲν εἶναι ἀρκετὰ » σ' τὸ τραπέζι ἀπάνω... σ' τὴν Ἀγγλία προσ- » ἔχουν πολὺ σ' τὰ λουλούδια καὶ σ' τὰ κρασιά... » σ' τὰ κρασιά, σ' τὰ » λουλούδια, καὶ σ' τὰ τσιγάρα.» Ἐπειτα μού λέει πάλι. «Βλέπετε » αὐτὰ τὰ πιρουνομά- » χαιρα; μὴ θαρρεῖτε δὲ » πῶς εἶναι κι' ἀπ' τὰ » πῶς διχλεχτά. Νὰ σὰς » δεῖξω, σὰν τύχη εὐ- » καιρία, τὰ δικά μου, » ποῦ τ' ἀγόρασα σ' τὸ » Παρίσι, σ' τὸ κατὰ- » στημα τοῦ Φοντάνκ.»

Τί πράματα! τί μωρολογία! Τὸν παρακάλεσα νὰ μού δώσῃ ἓνα κομμάτι ψητὸ διάνο. Μοῦ τὸ προσφέρει λοιπὸν καὶ μὲ ρωτᾷ. «Σὰς ἀρέσει ὁ ψητὸς ὁ » διάνος;» «Πολὺ» τοῦ εἶπα. «Καὶ σ' τὴ μη- » τέρα σας;» «Νομίζω ...» «Τότε βέβαια καὶ » σ' τοῦ πατέρα σας;»

Τότες τοῦ εἶπα κι' ἐγὼ πῶς ἀρέσει καὶ σ' τὸν πατέρα, καὶ σ' τὴν μητέρα, καὶ σ' ἐσένα, καὶ σ' τὰ δουλικὰ, καὶ πῶς ἡ Ἥρα ἀγαπᾷ πολὺ τὰ κόκκαλά του. Δὲν τοῦ ἀπάντησα καθὼς ἔπρεπε; ρώτησε ἡ κυρία Λεωνῆ γελῶντας μ' ὅλη της τὴν καρδιά.

Ὅμως ὁ ἄντρας της ἀφανισμένος ἀπ' τὴν κούρασι καὶ νανορισμένος ἀπ' τὰ λόγια της, εἶχε ἀπὸ καιρὸ ἀποκοιμηθῆ, κι' ἐκείνη, σὰ δὲν ἔλαβε ἀπάντησι, γυρίζει τὸ κεφάλι, καὶ βλέποντας πῶς ἦταν ἀποκοιμισμένος, τρέχει κατὰ τὸ κρεβάτι. Κι' ἄκμα ἔφτασε κοντά του, τὸν ἄρπαξε ἀπ' τὸ μπράτσο μὲ τὰ δύο της χέρια, καὶ τὸν ἔσεισε μὲ μεγάλη βία.

— Ὠραῖα! περίφημα! ἐγὼ σοῦ μιλοῦ, κι' ἐσὺ κοιμάσαι! Νὰ εὐγένεια, νὰ καλοὶ τόποι!

Ὁ κ. Λεωνῆς ξυπνῶντας—ὅπως ἦταν φυσικὸ ὕστερ' ἀπὸ τέτοιο σεισμό—ἄκουσε τὰ τελευταῖα

λόγια τῆς γυναίκας του, καὶ μουρμούρισε μασημένα.

— Ὅχι, Ἐλένη, δὲν κοιμώμουν καθόλου.... σ' ἄκουγα.... συλλογιζόμουν.... συλλογιζόμουν ἀπὸ ποῦ τάχα νὰ κατὰγεται ὁ κόντε Καραμέ-

λας... ἂν ἀλήθεια κατὰγεται ἀπ' τὴν Πετρόδισσα τὴν Ἀραβία.

— Ὡ ναί, ἀπ' τὴν Πεπρώδη Βασσαραβία! Κι' ὅλα ὅσα εἶπα γιὰ τὸν κύριο Πλουτάκη, τ' ἄκουσε; βέβαια. Γιὰ νὰ σὲ παιδέψω ὅμως, δὲ θὰ τὰ ξαναπῶ!

— Μὰ δὲν εἶναι κι' ἀνάγκη, ἀφοῦ τ' ἄκουσα.

— Τί εἶπα λοιπόν;

— Νά, μιλοῦσες γιὰ τὸν κ. Πλουτάκη, ποῦ ἔχει τὶς ὁμολογίες τῶν δανείων...

Τότες ἡ κ. Λεωνῆ, τάχα δυσχεστετημένη, ἔσφιξε τὰ δόντια της, κι' ἄρχισε νὰ σείνει τὸ χέρι ἀπὸ πάνω ἀπ' τοῦ ἀνδρός της τὸ κεφάλι, τάχα γιὰ νὰ τὸνε φοβήσῃ. Καὶ μὲ τ' ἄλλο ἀρπάζοντας τοὺς τρεῖς τρίχες τῶ γενειῶν του, καμώθηκε πῶς τις τινάζει θυμωμένα.

— Αὐτὸ τὸ γενάκι, εἶπε, θέλει τίναγμα... γιὰ νὰ μάθῃ ν' ἀκούῃ, ὅταν ἐγὼ μιλοῦ. καὶ νὰ προσμένῃ ὡς ποῦ νὰ ἐτοιμασθῶ... κι' ὄχι νὰ κοιμᾶται...

Κεφάλαιο ΚΕ'.

Ἐξη χρόνια ὕστερ' ἀπὸ τὸ γάμο.

Ἀγαπητέ μου Σταμάτη,

Μόλις τὴν Πέμπτη φεύγει τὸ ταχυδρομεῖο, κι' ὡς τόσο ἐγὼ ἀρχίζω ἀπὸ σήμερα νὰ σοῦ γράφω. Ὅμως νὰ διαβάξω τὰ γράμματά σου, καὶ νὰ σοῦ γράφω κι' ἐγὼ, εἶναι ἡ μόνη μου χαρὰ ἀπ' τὴν ἡμέρα ποῦ ἔφυγες. Ὁ κ. Πλουτάκης μού ἔλεγε προχτές, πῶς σ' τὴν Ἰρλάντα, πρὶν τελείωσῃ κάθε ἄγιου ἢ γιορτῆ, ἀρχίζει ὁ κόσμος νὰ κἀνῃ ἐτοιμασίες γιὰ τοῦ χρόνου. Ἐτσι, θαρρῶ,



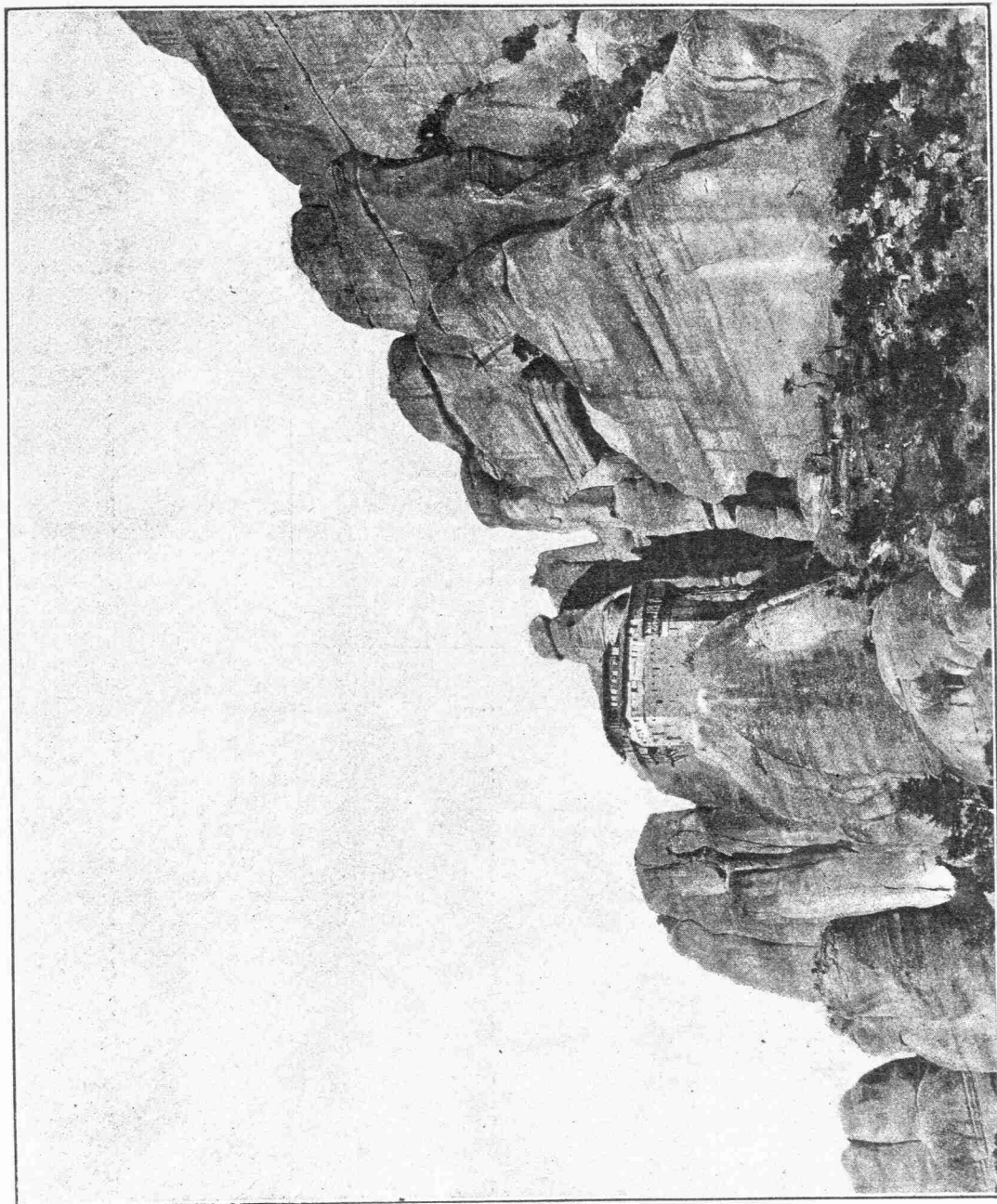
Ο ΜΠΑΜΠΟΥΛΑΣ

(Ἐκ φωτογραφίας τοῦ κ. Στουρνάρα)

τήν ἔπαθα κι' ἐγώ· πρὶν καλοφύγη τὸ ἓνα ταχυδρομεῖο, κάθουμαι κι' ἀρχίζω γιὰ τὸ ἄλλο.

Εἶναι πέντε μέρες τώρα ποῦ ὁ δικηγόρος μοῦ ἔφερε τὰ χαρτιά γιὰ τὴν ὑπόθεση τοῦ περιβολιοῦ μας. Εἶναι τρομερὸς φάκελος! Καὶ νὰ μποροῦσες τούλάχιστο νὰ καταλάβῃς εὐκολὰ τί ἐν-

καί—θὰ τὸ πιστέψῃς;—ἐχτὲς πιά μπόρεσα νὰ δώσω ὁδηγίες σ' τὸ δικηγόρο, τί νὰ κάνῃ. Ὁ δικηγόρος παραδέχτηκε τὴ γνώμη μου (μὴ γελᾷς, σὲ παρακαλῶ!), καὶ μοῦ ἔταξε πῶς θὰ σοῦ γράψῃ ὁ ἴδιος. Τὸ γράμμα του θὰ μοῦ τὸ φέρῃ ἀνοιχτὸ, γιὰ νὰ δῶ ἂν σοῦ τὰ ξηγᾷ τὰ πρά-



ΜΕΤΕΩΡΑ - ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

νοῦν αὐτοὶ οἱ δικηγόροι! Θέ μου, σὰν τὸν εἶδα, ἀπελπισιὰ μ' ἔπιασε. Πῶς νὰ τὰ μελετήσω ἐγὼ ὅλ' αὐτὰ τὰ χαρτιά, καὶ νὰ δώσω ὁδηγίες κι' ὄλας. Μοῦ ἐρχότανε νὰ κλάψω ἀπ' τὴ στενοχώρια. Κι' ὅμως λίγο λίγο, φυλλομετρῶντας ἀπὸ δῶ, ρίχνοντας μιὰ ματιὰ ἀπὸ κεῖ, σὰ νὰ πῆρα θάρρος κι' ἄρχισα σ' τὸ τέλος νὰ τὰ μελετῶ,

ματὰ καθαρὰ κι' ὅπως θέλω... Δὲν ξέρω, μὰ αὐτοὶ οἱ ἄθροποι σὰν ν' ἀλλάζουν κάπως, σὰν πιάνουν κοντύλι στὸ χέρι τους... Μοῦ χρωστᾷς ἓνα μεγάλο, ἓνα τρομερὸ εὐχαριστῶ γιὰ τὴν προθυμία μου. Δούλευα μέρα νύχτα. Ἐχτὲς τὸ πρῶτ' μοῦ λέει ἡ Σοφία, «Μαμὰ, ἔλαψες;» «Ὁχι, κόρη μου, γιατί μὲ ρωτᾷς;» «Γιατί»,

λέει, «τὰ μάτια σου εἶνε τόσο κόκκινα!» Τὸ ἀγγελοῦδί μου ἦταν ἔτοιμο νὰ ζεσπάσῃ σ' τὰ δακρυά. Τὴν ἄρπαξα κι' ἐγὼ σ' τὴν ἀγκαλιά μου καὶ τὴ φιλοῦσα σὰν τρελλή, κι' ἐκείνη ἔχυνε αχτίδες τὸ πρόσωπό της ἀπὸ χαρὰ. Μὰ ἐκεῖ ποῦ τὴν ἄφινε ἀπ' τὰ χέρια μου, καὶ στάθηκε μπροστά μου, μοῦ χτύπησε ἔτσι σὰν κστραπή, πόσο πολὺ σοῦ μοιάζει. Τὴν ἄρπάζω λοιπὸν ξαναρχῆς, καὶ τὴ φιλω, τὴ φιλω, ὡς ποῦ κουράστηκε κι' ἐκείνη κι' ἐγώ. Τὸ ἀγγελοῦδί μου, θαρροῦσε πῶς τὴ φιλοῦσα μοναχὰ γιὰ τὰ γλυκὰ της μάτια, καὶ πόσο χαίρουνταν! Δὲν ἤξερε ἡ καημένη, γιὰτί τέτοιος κατακλυσμός φιλιῶν καὶ τόση συγκίνηση... Ἐπειτα μόλις γλύτωσα ἀπ' τὰ χέρια της, κι' ἄγγιζαν πάλι τὰ πόδια της χάρμου, καὶ τὴ βλέπω μονομιᾶς καὶ χύνεται κατὰ τὴν πόρτα, πηδῶντας, χορεύοντας, χτυπῶντας τὰ χέρια, κι' ἀρχίζει νὰ φωνάζῃ «Κίκο! Κίκο! ἢ μαμὰ δὲν ἔκλαψε! ἢ μαμὰ δὲν ἔκλαψε!» Τὰ εἶχανε συμφωνημένα τὰ κατεργάρικα. Ὁ Κίκος ἦτανε κρυμμένος ἀπὸ πίσω ἀπ' τὴν πόρτα, καὶ καρτεροῦσε ν' ἀκούσῃ τ' ἀποτέλεσμα· καὶ σὰν ἤκουσε τὴ φωνὴ τῆς Σοφίας, πῆδησε κι' αὐτὸς ἔξω ἀπ' τὴ φωλιά του, κι' ἄρχισε νὰ κρᾶζῃ: «Δὲν ἔκλαψε! δὲν ἔκλαψε!» Ἐπειτα ἄρπαξε τὸ χέρι τῆς ἀδερφῆς του, καὶ τὰ δυὸ μαζὶ ἔστησαν ἕνα συρτὸ γύρω σ' τὴν κάμαρη τραγουδῶντας:

«Ἡ μαμὰ δὲν ἔκλαψε,
δὲν ἔκλαψ' ἢ μαμὰ!»

Ἄχ, Σταμάτη! τίποτα δὲν εἶναι σὰν τῆς μάννας τὰ σπλάχνα, τίποτα! Καὶ σὰ βλέπει τὰ παιδιὰ της νὰ τῆς δείχνουν τόση ἀγάπη, εἶναι ἀληθινὰ θάμα, πῶς ἡ χαρὰ δὲν τὴν πνίγει!

Ἐχτὲς ἦρθε πάλι νὰ μὲ δῇ ἡ φιληνάδα μου, ἡ κυρία Σιδέρη, κι' ἤθελε καλὰ καὶ σώνει νὰ μὲ πᾶρῃ σ' τὸ σπίτι της, ὅπου ἦταν τὸ βράδυ νὰ γεῖνῃ μιὰ μικρὴ συναναστροφή. Ἐπειδὴ ὅμως ἐγὼ ἤμουναι κουρασμένη, καὶ δὲν ἤθελα νὰ πάω, «Μὰ γιὰτί» μοῦ λέει «καημένη; Ἀπ' τὸν καιρὸ ποῦ ἔφυγε ὁ ἄντρας σου, ἐσὺ κλείστηκες σ' τὸ σπίτι σου μέσα σὰν καλογριά... Ποιὸς ξέρει;» (καὶ γελοῦστε σὰν τὸ λέγει) «ποιὸς ξέρει; Ἐκεῖνος ἴσως τὸ διασκεδάζει καὶ καλοπερνᾷ σ' τὸ Παρίσι, κι' ἐσὺ ἐδῶ περνᾷς ἡσυχῇ ζωὴ.» Ἐγὼ, τῆς ἀπήντησα (καὶ τὸ λέω ἀλήθεια, ἀγαπημένε μου Σταμάτη), πῶς πολὺ θὰ χαρῶ, ἂν μάθω πῶς διασκεδάσεις καμιά φορὰ, σὰ μπορεῖς. Τὸ ξέρω πῶς μακριὰ ἀπὸ μᾶς θὰ σ' ἐπιανε μεγάλη στενοχώρια, ἂν δὲ μπορούσες κάποτε νὰ ξεχνᾷς τὴ μοναξιά σου καὶ τὴν ζενιτιά. Ἐπειτα δὲν εἶναι κι' ἀλήθεια πῶς κλείστηκα μὲ σ' τὸ σπίτι. Βγαίνω καὶ τὸ πρωὶ καὶ τὸ βράδυ, καὶ περπατῶ μὲ τὰ παιδιὰ. Μῆτε εἶνε ἀλήθεια πῶς δὲ διασκεδάζω... Τὲς προάλλες προσμένεμας τὸ γράμμα σου, κι' ἤμαστε ὅλοι αὐτιά, γιὰ ν' ἀκούσουμε

τὸ χαρῶπὸ χτύπημα τοῦ κουδουνοῦ. Τὰ παιδιὰ ἔχουνε μεγάλο συνειρισμό, ποῦ νὰ πρωτοπροφτάσῃ νὰ μοῦ φέρῃ τ' ἀγαπημένο σου γράμμα. Μόλις λοιπὸν ἀκούσθηκε τὸ κουδούνι, καὶ πετιέται ὁ Κίκος, μὰ μὲς σ' τὴ βία του σκούνταφε ὁ δυστυχισμένος, καὶ πέφτει χάμου μακρὸς πλατῆς. Ἐγὼ, νὰ σοῦ πῶ, τρόμαξα, κι' ἔτρεχα νὰ τόνε σηκώσω μὰ πρὶν προφτάσω, πετάχτηκε ὀρθιος μοναχὸς του, καὶ κόκκινος σὰ φωτιά ἀπὸ ντροπὴ «Δὲν κλαίω» μοῦ εἶπε «δὲν κλαίω, δὲν κλαίω!» Κ' ὡς τόσο εἶδα ἔπειτα πῶς εἶχε καταπληγωμένο τὸ γόνατό του. Σ' τὸ μεταξύ, βρῆκε τὴν εὐκαιρίαν ἡ Σοφία, ἔτρεξε σ' τὴν πόρτα, καὶ μοῦ ἔφερε αὐτὴ τὸ γράμμα σου, ξεκαρδισμένη ἀπ' τὰ γέλια. Τέτοιες ἱστορίες ἔχουμε κάθε μέρα σ' τὸ σπίτι, καὶ τί λένε πῶς δὲ διασκεδάζω;

Νὰ σοῦ πῶ κι' ἕνα καινούριο, ποῦ εἶμαι βέβαιος πῶς πολὺ θὰ σ' εὐχαριστήσῃ. Ἡ κόρη τοῦ κ. Φωκᾶ παντρεύεται μὲ τὸ βαθύπλουτο φίλο σου. Ἀκούω πῶς ὁ κ. Πλουτάκης τρελλάθηκε μαζὶ της — τὴν ἀγάπησε, λένε, ὅσο δὲν ἀγάπησε ποτέ του μῆτε τίς ἀγγλικὲς ὁμολογίες, — κι' ὁ λόγος εἶναι γιὰτί εἶχε τὴν ὑπομονὴν ἢ κοπέλλα νὰ τὸν ἀκούη δυὸ ὥρες μιὰ μέρα, ποῦ τῆς μιλοῦσε γιὰ τὰ ἐμπορικὰ του κατορθώματα σ' τὸν καιρὸ τοῦ Κοιματικῆς πολέμου...

Ἐπίλογος

Κι' ἔζησαν πολλὰ χρόνια, καλὰ κι' εὐτυχισμένα, καὶ νὰ δώσῃ ὁ Θεὸς νὰ ζήσουν κι' ἄλλ' ἀκόμα!

ΑΛΕΞ. ΠΑΛΛΗΣ

Ἄ Ν Ω Κ Ἀ Τ Ω

ΤΑ ΚΑΛΑ ΣΙΓΑΡΑ

Δι' ὀλίγα πράγματα ὑπάρχουσι τόσον διάφοροι γνῶμαι ὅσαι διὰ τὰ ποῦρα σιγάρα. Εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ ἐτι μᾶλλον εἰς τὴν Γερμανίαν ζητοῦνται τὰ ξηρὰ καὶ ταχῶς καίμενα σιγάρα· ὁ πωλῶν νωπὰ σιγάρα ὀλίγην ἔχει κατανάλησιν τοῦ ἐμπορεύματός του. Ἐν Ἀμερικῇ ὀλίγοι εἶνε οἱ προτιμῶντες τὰ ξηρὰ σιγάρα, ποτὲ δὲ τὰ τόσον ξηρὰ ὅπως εἰς ἄλλα μέρη. Κατὰ προτίμησιν ζητοῦνται ἐκεῖ τὰ κάπως ἀπαλὰ σιγάρα, ἔχι ὅμως τὰ πλήρη ὑγρασίας τὰ ἐν Κούδχα καπνίζόμενα. Ὁ *θεριακλῆς* τῆς Κούδχας καπνίζει πάντοτε σιγάρα ἐτοιμασθέντα ἐντὸς τῆς ἡμέρας, ποτὲ δὲ σιγάρον παλαιότερον τῶν 48 ὥρων. Τὰ σιγάρα του κυριολεκτικῶς συρίζουσιν ὅταν ἀνάπνυται, ἀλλὰ διατηροῦσιν ὅλην τὴν γεῦσιν τοῦ καπνοῦ, ἐνῶ τὰ ξηρὰ σιγάρα τὴν χάνουσιν ἕνεκα τῆς ἐξεατμίσεως. Ἡ γεῦσις τοῦ καπνοῦ διατηρεῖται καλλίτερον, ὅταν τὰ σιγάρα περικαλύπτωνται διὰ φύλλου ἐκ μετᾶλλου, ἀλλὰ καὶ πάλιν τὰ σιγάρα ταῦτα εἶναι πάντοτε ὑποδεέστερα τῶν προστάτως κατασκευασθέντων. Ἡ ἐν Εὐρώπῃ προτίμησις τῶν ξηρῶν σιγάρων προέρχεται καὶ ἕνεκα ἰδιότητος τὴν ὅποιαν πολλοὶ παρετήρησαν. Τὰ εὐθηνὰ εὐρωπαϊκὰ σιγάρα δὲν εἶνε